

AAN

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit

VAN

16 september 2019

Geachte,

Naar aanleiding van de motie (24 januari 2019: 29664-195) van lid Bisschop (SGP) is door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) aan Wageningen Food Safety Research (WFSR) verzocht om een aantal vragen te beantwoorden.

Een passage uit de motie waarover de vraagstelling geformuleerd is:

MOTIE VAN HET LID BISSCHOP

Voorgesteld 24 januari 2019

De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat de beroepsvisserij in het benedenrivierengebied al jarenlang onder druk staat vanwege vangstverboden voor wolhandkrab en paling; overwegende dat de verontreiniging met dioxine en pcb's afneemt en dat door verwatering extra reducties gerealiseerd kunnen worden; verzoekt de regering, de generieke vangstverboden voor wolhandkrab en paling in het benedenrivierengebied tegen het licht te houden en te bezien welke aanpassingen mogelijk zijn om de beroepsvisserij weer perspectief te bieden, en gaat over tot de orde van de dag.

De vraag die op basis van deze motie door LNV is gesteld aan WFSR luidt:

De vraag vanuit het ministerie van LNV heeft betrekking op de motie van dhr Bisschop (24-01-2019) met daarin de overweging dat de verontreiniging met dioxines en PCB's in het benedenrivierengebied afneemt.

Het verzoek is om de aannames in de motie nader te bekijken in het licht van de risico's voor de volksgezondheid. De vraag is om door middel van een overzichtelijke grafiek inzicht te geven over het verloop van de contaminanten in het benedenrivierengebied van de afgelopen jaren en hoe dit zich verhoudt tot de geldende maximum limieten.

Is er sprake van een dusdanig significante afname dat het verantwoord is om de gebieden te heropenen?

Hierna is onze conclusie weergegeven, en daarna wordt aangegeven hoe wij tot deze conclusie zijn gekomen.

Memo

Wageningen Food
Safety Research

DATUM

16 september 2019

ONDERWERP

Bijlage bij brief
1940942/WFSR

POSTADRES

Postbus 230
6700 AE WAGENINGEN

BEZOEKADRES

Wageningen Campus
Gebouw 123
Akkermaalsbos 2
6708 WB WAGENINGEN

INTERNET

www.wur.nl

Conclusie

De gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in grote paling zijn in de periode 2013-2018 niet substantieel gedaald. De gehalten zijn stabiel.

De gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in grote paling gevangen in het Hollands Diep overschrijden de geldende maximum limiet (ML) met ongeveer een factor 2, en derhalve mag deze paling niet op de markt gebracht worden. De gehalten in paling van de locatie Volkeraksluizen zijn lager en liggen rondom de ML. Het is niet aannemelijk dat de gehalten in paling in de komende jaren sterk zullen dalen.

In recente jaren is uit onderzoek gebleken dat contaminantgehalten in delen van het Volkerak lager zijn dan de in de beleidsregel vastgelegde niveaus. Op basis daarvan is het visserijverbod in die delen van het Volkerak opgeheven.

De gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in Chinese wolhandkrab zijn in de periode 2013-2018 niet gedaald. De gehalten zijn stabiel. Het is niet aannemelijk dat de gehalten in Chinese wolhandkrab binnen afzienbare tijd substantieel zullen dalen.

Onderbouwing van de conclusies

Binnen de wettelijke onderzoekstaken (WOT) voert Wageningen Food Safety Research (WFSR) in opdracht van het ministerie van LNV jaarlijks een project uit "Monitoring contaminanten in Nederlandse vis en visserijproducten" (WOT-02-001-014). Binnen dit project worden jaarlijks monsters paling en wolhandkrab onderzocht op de aanwezigheid van onder andere dioxines, polychloorbifenylen (PCB's) en zware metalen. De monsters paling en wolhandkrab binnen dit project worden bemonsterd door Wageningen Marine Research (WMR). Het bemonsteringsschema is vooraf vastgesteld door LNV, WMR en WFSR.

Paling: ontwikkeling van dioxine- en PCB-gehalten door de tijd

Polychloorbifenylen (PCB's) en zware metalen worden sinds eind jaren 70 onderzocht in paling uit de Nederlandse binnenwateren. Destijds is ervoor gekozen om de nadruk te leggen op paling met een lengte tussen de 30 en 40 cm. Sinds 2013 is de focus verschoven naar grotere paling (groter dan 45 cm, sinds 2016 groter dan 53 cm), omdat dit beter de beroepsvangsten weerspiegelt¹ (noot: beroepsmatige vangst in het benedenrivierengebied is momenteel verboden). In deze grote paling worden gehalten van dioxines en PCB's (zowel dioxine-achtige als niet-dioxine-achtige) onderzocht. Deze notitie beperkt zich tot de dioxine-achtige PCB's omdat daarvoor ook de risico's voor de volksgezondheid zijn beoordeeld.

In figuur 1 zijn de jaarlijkse metingen weergegeven in paling van de locatie Hollands Diep voor de dioxines (uitgedrukt als dioxine-TEQ) en de som van dioxines en dioxine-achtige PCB's (uitgedrukt als totaal-TEQ)². Er is gekozen om deze locatie weer te geven omdat van deze locatie trendgegevens van meerdere jaren beschikbaar zijn. Tevens zijn in deze figuur de sinds 2012 Europees geldende maximum limieten (ML's) weergegeven³.

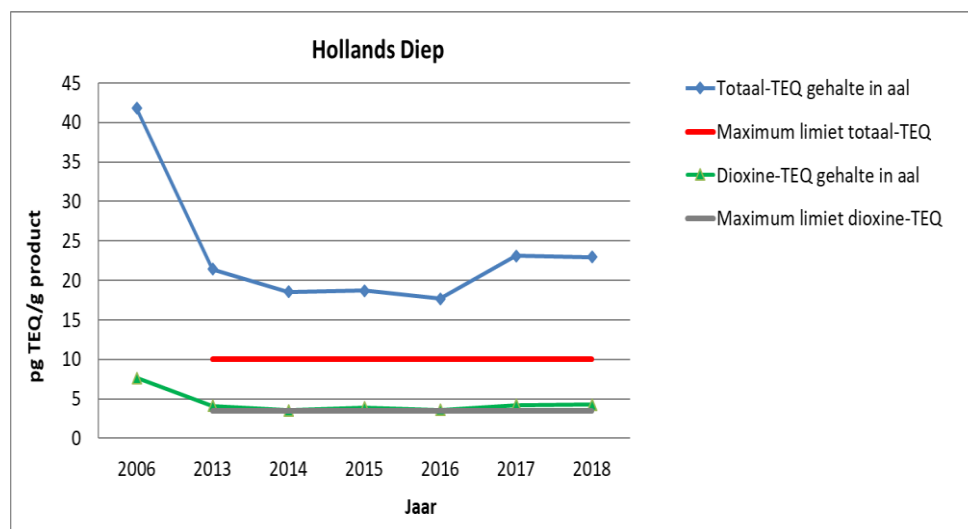
¹ Kotterman, M.J.J. (2016) Aanpassing programma monitoring aal ter ondersteuning beleidskader open/gesloten gebieden. Wageningen Marine Research rapport C084/16

² van Leeuwen, S. P. J., Nijrolde, A. W. J. M., Hoogenboom, L. A. P., & Kotterman, M. J. J. (2019). Dioxines, dioxineachtige- en niet dioxineachtige PCB's in rode aal en schubvis uit Nederlandse binnenwateren: resultaten van 2018. (RIKILT-rapport ; 2019.003). Wageningen: RIKILT Wageningen University & Research. <https://doi.org/10.18174/476059>

³ Verordening (EG) nr. 1881/2006 van de Commissie van 19 december 2006 tot vaststelling van de maximumgehalten aan bepaalde verontreinigingen in levensmiddelen

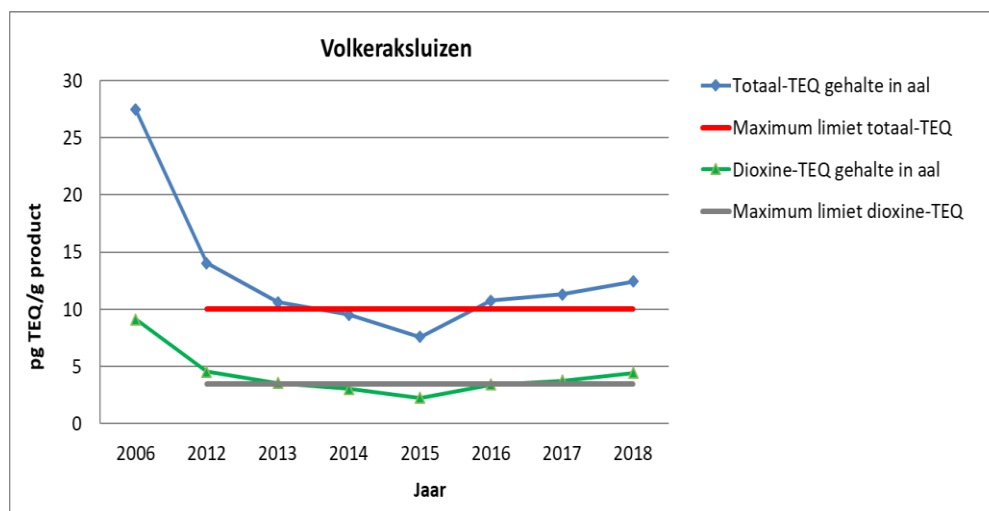
De gegevens laten zien dat in 2006 de gehalten hoger lagen dan in 2013 t/m 2018. In die laatstgenoemde periode zijn de gehalten stabiel en treedt geen daling op. Er wordt ook geen daling verwacht op korte termijn; het is namelijk niet aannemelijk dat de leefomgeving van de paling in het rivierengebied zelf schoner wordt (t.a.v. deze contaminanten) omdat er geen substantiële activiteiten zijn ondernomen om de leefomgeving schoner te maken. Bovendien zien we uit resultaten bovenstrooms (bv paling uit de Rijn bij Lobith en de Maas bij Eijsden) dat de gehalten in paling niet afnemen. Genormaliseerd op vetbasis zien we ook dat de gehalten in dezelfde orde grootte liggen als benedenstrooms, wat een teken is dat de verontreinigingsgraad bovenstrooms op de grote rivieren vergelijkbaar is als benedenstrooms in het Hollands Diep.

De dioxine-TEQ gehalten liggen rond de geldende ML, maar de totaal-TEQ gehalten liggen ongeveer een factor 2 boven de geldende ML. Bij overschrijding van één van deze ML's (zoals hier het geval is) mag de paling niet op de markt gebracht worden. De gegevens van kleinere paling (30-40 cm) laten wel een dalende trend zien (zie²). Dit wordt veroorzaakt door een veranderende samenstelling in de populatie (mannetjes/vrouwtjes en de hieraan gerelateerde verschillen in vetpercentage) door de jaren heen. Bovendien betreft deze paling maar een zeer beperkt deel van de beroepsmatige vangst. Ook op de andere locaties in het benedenrivierengebied is geen neerwaartse trend waarneembaar, zoals bijvoorbeeld bij de Volkeraksluizen, zie figuur 2. De gehalten op locatie Volkeraksluizen liggen lager dan bij Hollands Diep. In 2017 is een beleidsregel⁴ vastgesteld die bepaalt dat, indien uit twee opeenvolgende kalenderjaren uit onderzoek blijkt dat totaal-TEQ gehalten lager zijn dan 8.8 pg/g product en de ndl-PCB gehalten lager zijn dan 250 ng/g, dat dan het verbod op visserij in desbetreffende gebied weer wordt opgeheven. In recente jaren zijn naar aanleiding van deze beleidsregel o.a. delen van het Volkerak weer opengesteld voor visserij.

Figuur 1. Trends van gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in paling uit het Hollands Diep en de geldende maximum limieten (vanaf 2012) voor dioxines (grijs) en het totaal van dioxines en dioxine-achtige PCB's (rood). Gegevens afkomstig uit²

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2017-57188.html>

Figuur 2. Trends van gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in paling van de locatie Volkeraksluizen en de geldende maximum limieten (vanaf 2012) voor dioxines (grijs) en het totaal van dioxines en dioxine-achtige PCB's (rood). Gegevens afkomstig uit². Deze locatie blijft gesloten voor visserij. In andere delen van het Volkerak is het verbod opgeheven. Vanwege beperkte trend gegevens zijn deze niet in een grafiek getoond.

Chinese wolhandkrab: ontwikkeling van dioxine- en PCB-gehalten door de tijd

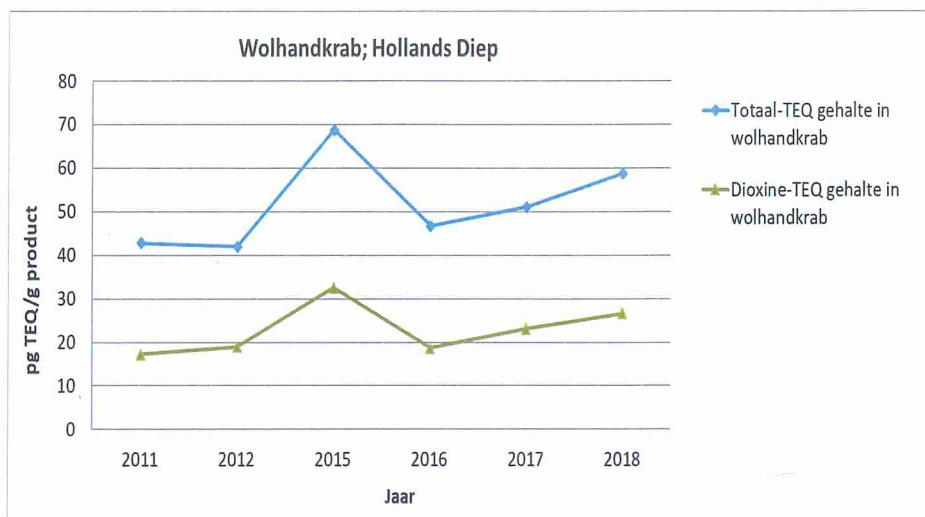
Het onderzoek naar dioxines en PCB's in vlees uit het lijf ('bruin vlees') van wolhandkrab in het Hollands Diep is gestart in 2011, en wordt jaarlijks uitgevoerd. Het vlees uit de poten en scharen ('wit vlees'), is enkele malen onderzocht, en voldoet aan de geldende maximum limieten⁵. Voor het vlees uit het lijf ('bruin vlees') gelden geen maximum limieten. Echter, juist dit vlees bevat de hoogste PCB- en dioxinegehalten, en juist dit vlees wordt met name geconsumeerd.

De wolhandkrab in Nederland bevat hoge gehalten aan dioxines en PCB's in vergelijking met andere levensmiddelen zoals bijvoorbeeld kweekvis, zuivel of vleesproducten. Er bestaat sinds 1 april 2011 een vangstverbod voor wolhandkrab uit de grote rivieren en het benedenrivierengebied⁶. In de periode 2011 tot 2018 zijn de gehalten in bruin vlees van wolhandkrab in het Hollands Diep niet gedaald (figuur 3). Daarmee lijkt er, op basis van de onderzoeksresultaten, geen basis te zijn om het in 2011 ingestelde vangstverbod te herzien.

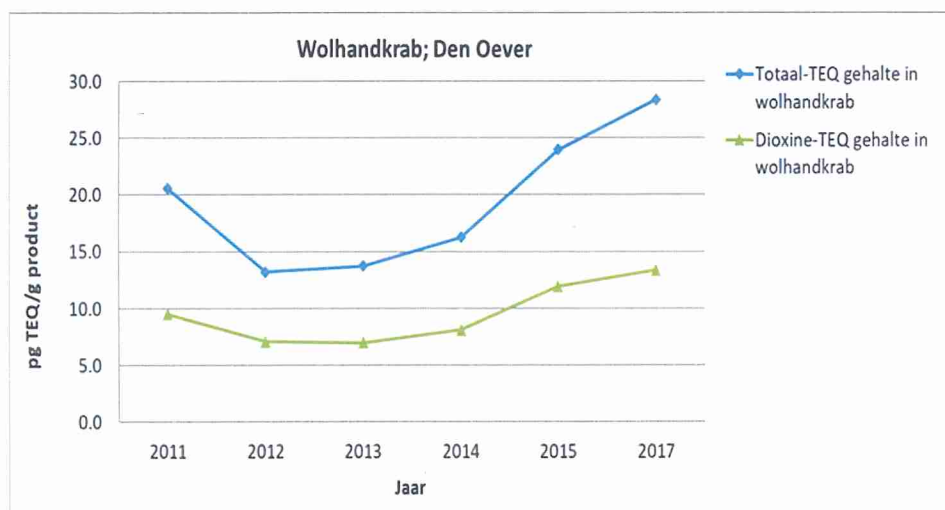
In het IJsselmeer is de visserij op wolhandkrab wel toegestaan. De gehalten in de wolhandkrab uit het IJsselmeer zijn lager (zie figuur 4, metingen bij Den Oever) dan in het benedenrivierengebied (zoals bv het Hollands Diep, figuur 3). Wel is er een stijging van de gehalten te zien bij de laatste twee metingen. In hoeverre deze toenemende trend voortzet zal moeten blijken uit toekomstige metingen. Overigens zijn schommelingen in trends bij wolhandkrab groter dan bij aal, omdat de samenstelling van het onderzochte monster variabel is dan bij aal; krab wordt gevangen tijdens de trek naar zee, en kan een andere afkomst hebben dan de plaats waar de krab daadwerkelijk is gevangen. Deze variatie draagt bij aan de variatie in gemeten gehalten.

⁵ van Leeuwen, S. P. J., Kotterman, M. J. J., van der Lee, M. K., & Hoogenboom, L. A. P. (2013). Dioxines en PCB's in Chinese wolhandkrab. (Report / RIKILT, Institute of Food Safety; No. 2013.005). Wageningen: Rikilt - Institute of Food Safety.

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2011-5691.html>

Figuur 3. Trends van gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in bruin vlees van wolhandkrab uit het Hollands Diep. Gegevens afkomstig uit⁷

Figuur 4. Trends van gehalten van dioxines en dioxine-achtige PCB's in bruin vlees van wolhandkrab uit het IJsselmeer. Gegevens afkomstig uit⁷.

Met vriendelijke groet,

dr. ir. R.F.M. van Gorcom
16 september 2019

⁷ van Leeuwen, S. P. J., Nijrolde, A. W. J. M., Hoogenboom, L. A. P., & Kotterman, M. J. J. (2019). Contaminanten in Chinese wolhandkrab: resultaten van 2018. (Wageningen Food Safety Research rapport; No. 2019.004). Wageningen: Wageningen Food Safety Research. <https://doi.org/10.18174/476060>